

1. László üdvözlő beszédét mondja. Az elnöki asztalnál balról jobbra: dr. H. Arntz, a FID elnöke, dr. Lázár Péter, az UNESCO osztályvezetője, dr. H. Liebaers, az IFLA elnöke, Tátrai László, a Magyar Könyvtárosok Egyesületének elnöke, M. I. Rudomino, az IFLA alelnöke (Hámori Gyuláné felvétele)

ORBÁN LÁSZLÓ

felvilágosítási miniszter első helyettese

Tovább nő a könyvtárak társadalmi jelentősége

vendéglátó házigazda udvarias kötelezettségénél sokkal többet: őszinte örömet és tiszteltetést jelent számomra, hogy a Magyar Népköztársaság kormánya nevében Budapesten üdvözölhetem a világ könyvtárosainak nagyrabecsült nemzetközi testületét, az IFLA vezetőit és küldötteit.

Üszkeséggel vegyes jó érzés tölt el, hogy éppen 1972-ben, vagyis az UNESCO meghirdetett nemzetközi könyvévben keresték fel hazánkat a közgyűlés alkalmával.

Észünkön az 1972-es év még egy különösen kedves évfordulót vezet be. Mint tudjuk, az 1472-es év ismeretes önök előtt, Magyarországon, nem messze innen, a Duna túlsó partján — Budán — 1473 pünkösdjére készült el az első nyomtatott könyv, a Chronicon Hungarorum, s 1472 második felében Hess András már javában dolgozott rajta. A nemzetközi könyvévvel rimeltetve — már az idén joggal kezddhetjük meg a könyvtárunk 500. évfordulójának ünneplését is.

A könyvtárunk 500. évfordulóján mindenekelőtt népünk haladás és művelődés töretlen vágyára kívánunk emlékezni, de arra is, hogy a haladás és a művelődés előmozdítása érdekében mindig szívesen fogadtuk a külföldről jött ösztönzéseket és támogatásokat, mindig szívesen éltünk a nemzetközi összefogás kínálta lehetőségeivel. Az első magyarországi nyomtatott könyv ugyancsak nemzetközi összefogás eredményeként született meg: Hess András német volt, Rómából jött Budára, magyar a pártfogásába.

Újra tudjuk, hogy az IFLA és személy szerint a könyvtárosok szerte a világon nagy felelősséggel vettek részt a nemzetközi könyvév előkészítésében és tettek érte, hogy a nemzetközi célkitűzései valóra váljanak. Itt Magyarországon is igyekeztünk gazdagítani a nemzetközi munkát, hogy a könyv a lakosság mind nagyobb, mind nagyobb rétegeinek „mindennapi kenyerevé” váljék. Az UNESCO jelszava: *Könyvet mindenki kezébe!* — a mi jelszavunk is. Céljaink összecsendülnek: hazánkban mintegy 1972 óta — vagyis a szocialista társadalom építésének kezdete óta — kormánykormánykormányként, hogy a magyar nép olvasó nép legyen. S ha ezt a nagy célt még nem sikerült elérni, elmondhatom, hogy munkánk van eredménye. Hazánk minden lakosára vonatkozóan több mint 5 kiadott könyv jut, több mint ötször annyi, mint a háború előtti időkben. A 10 milliós Magyarországon a könyvtáraknak több mint 2 és negyedmillió kötet van. Emellett a lakosság is egyre inkább fordul a könyvtárakhoz, egyre inkább olvas.

ugyanis a *kultúra termékei* — mindenekelőtt a könyv — *nem árut, hanem értéket jelentenek* és képviselnek. Előrehaladásunkat sem pusztán csak az anyagi javak termelésének és fogyasztásának egy főre eső mutatószámain mérjük, hanem a kiművelt emberfők sokaságán, az egy főre eső „kulturális fogyasztás” gyarapodásán is.

Petőfi Sándor, a nagy költő és forradalmár születésének 150. évfordulóját ünnepeljük a jövő évben. Az ő útján járunk, az ő álmait kívánjuk megvalósítani. Ő azt kívánta, hogy minden ember odaülhessen a bőség asztala mellé, de azt is, hogy — az ő szavaival élve — a szellem napvilága ragyogjon be minden ház ablakán.

Tisztelt közgyűlés!

Kulturális eredményeinkről, fejlődésünkről beszéltem. Ám az az eredmény, amely ma még örömmel tölt el bennünket, holnapra már kevés lesz, és új gondok, erőfeszítések forrásává válik. Ahogy előre haladunk és ahogy fejlődik a társadalmi és gazdasági élet, úgy növekednek a követelmények és az igények is a több tudásra, műveltségre. Ehhez pedig több könyv és könyvtár, több olvasó kell. *Több kultúra, több tudás kell* azokhoz az újfajta emberi kapcsolatokhoz és ahhoz az új életforma kialakításához is, amelyre törekszünk, amelyet áthat az emberség, a közösség szolgálata, s amelyben sokoldalúan kibontakozik az ember személyisége, minden képessége és tehetsége. E cél elérésében igen fontos szerep vár a különböző közművelődési és kulturális, tudományos intézményekre, közöttük különösen a könyvtárakra, amelyek nem csupán passzívan őrzik az emberség szellemi kincseit, hanem mindinkább a *kulturális kisugárzás gyújtópontjai lehetnek*, amelyek tevékenyen formálják gazdaggá, emberivé az olvasók igényeit és aktív részvétellel ösztönözik a kultúrában és a közösség életében.

Ebből is láthatják Önök, hogy mi optimisták vagyunk a könyvet és az olvasást, a könyvtárat és általában a kultúrát illetően. Meggyőződésünk, hogy *a jövőben tovább nő a könyvtárak társadalmi szerepe*. Nem osztjuk azokat a nézeteket, amelyek szerint a változó világban a könyv és az olvasás szükségszerűen válságba jut, amelyek a „Gutenberg-korszak” alkonyát jósolják. Nem féltjük a könyvet, az olvasást a tudományos és technikai forradalomtól, a tömegkommunikációs eszközök forradalmától. A televízió — ha nincs üzleti céloknak alárendelve, hanem a társadalom fejlődésének és a nép igényeinek szolgálatába állítják — nem riválisa és ellensége, hanem barátja és segítője a könyvnek és az olvasásnak.

Elnök úr!

E közgyűlés fő témája: „Az olvasás a változó világban.” Mi ezen a változó világban mindenekelőtt *fejlődő világot* értünk, olyan világot, amelyre mindinkább rányomja bélyegét a társadalmi haladás, a tudományos és technikai forradalom, a népek, nemzetek közötti együttműködésnek és a világ békéjének új lehetőségei. Persze, jól tudjuk, az emberséget és benne a kultúrát sok veszély is fenyegeti. Ám a világ demokratikus erőinek, a békére vágyó, teljesebb kultúrára törekvő népeknek összefogása le tudja küzdeni ezeket a veszélyeket. Ennek *a változó-fejlődő világnak követelménye, igénye és eredménye egyaránt a könyv, az olvasás, a könyvtár és általában a kultúra növekvő szerepe*. Mi optimisták vagyunk az emberség jövő fejlődését, a békét illetően, mi bízunk az emberben és ezért is meggyőződésünk, hogy ez a változó világ nem megkérdőjelezi, hanem gazdagítja a kultúrát és soha nem látott új lehetőséget tár fel a könyv, a könyvtárak fejlődése számára is.

Mélységesen egyetértünk a világ kulturális minisztereinek velencei, majd az európai országok kulturális minisztereinek helsinki értekezletén elfogadott ajánlásokkal, amelyek hangsúlyozzák a béke, a népek, nemzetek közötti megértés és a kultúra kapcsolatát.

Ez az összefüggés fennáll úgy is, hogy *a béke és biztonság feltétele a kultúra virágzásának*, és úgy is, hogy a kultúra alkotóinak, művelőinek és intézményeinek nemes hivatása és elsőrendű kötelessége tevékenyen kivenni részüket a békéért folyó küzdelemből, a nemzetközi kulturális kapcsolatok, a kultúra igazi humánus értékeinek cseréje útján is *erősíteni a kölcsönös megértés légkörét*.

Ezért is nagyra becsüljük az olyan nemzetközi kulturális szervezetek tevékenységét mint amilyen az IFLA, és az olyan tanácskozást, találkozást, mint az önök jelenlegi közgyűlése. Ezek jelentősen hozzájárulnak a különböző országok, nemzetek

közötti megértés, együttműködés erősítéséhez, a nemzetközi kulturális kapcsolatok fejlesztéséhez és ezen keresztül a béke és haladás ügyéhez.

Ha kiemelem, Elnök úr, az önök tanácskozásának ezt a társadalmi, sőt, hogy úgy mondjam politikai fontosságát is, ezzel korántsem akarom lebecsülni a szakmai tapasztalat és eszmei jelentőségét az önök mostani munkájában. Ezt kedves vendégeink és a kongresszus résztvevői nálam persze sokkal jobban ismerik. De azt én is tudom, hogy *könyvtáraink* — hogy végezetül visszatérjek eredeti témánkhoz — *sokat köszönhetnek a nemzetközi kapcsolatoknak* és összefogásnak. Erőfeszítéseink a könyvtárügy terén korántsem lettek volna olyan eredményesek a mások eredményeinek tanulmányozása, alkalmazása, a nemzetközi összefogás lehetőségének kiaknázása nélkül. A szocialista könyvtárügy megteremtéséhez alapvető segítséget jelentett számunkra *a lenini elvek követése*, a szovjet könyvtárosok gyakorlata. Hasonlóképpen figyelemmel kísértük a többi szocialista ország, továbbá más társadalmi berendezésű államok könyvtárpolitikáját és könyvtári gyakorlatát is, és tapasztalataikat munkánkban hasznosítottuk. Könyvtárügyünknek továbbra is szüksége van a nemzetközi kapcsolatokra, annál is inkább, mivel *a könyvtári ellátás lényegéből következően nemzetközi*, és annál is inkább, mivel kis ország, elszigetelt nyelvű nép vagyunk. Valószínű, hogy a szellemi értékeknek a könyvtárakon keresztül lebonyolódó cseréjében sohasem fogunk megfelelni a kereskedelmi mérleg egyensúlyának. De meggyőződésünk, ha e téren a világtól mi még többet is kapunk, mint amennyit adni képesek vagyunk, mégis a világ lenne szegényebb, ha hiányoznék belőle mindaz, amit mi tudunk hozzátenni.

Tisztelt közgyűlés! Elnök úr!

Meggyőződésünk, hogy tanácskozásunk eredményes lesz. Könyvtárosaink igényelik és kérik, hogy adják át nekik hasznos tapasztalataikat a könyvtárfejlesztés terén. Hálásan fogadnak minden kritikai észrevételt, mert tudják, hogy a segítség őszinte szándékából ered, és mert jó céljaik és részleges eredményeink mellett világosan látjuk, hogy *a könyvtárügyben is sok még a tenni- és fejleszteni valónk*. S ha eredményeink egyike-másika ösztönzően hat másutt, az megtiszteltetés számunkra. Látogassanak el könyvtárainkba és ha van idejük és lehetőségük, nézzenek körül az országban és ismerjék meg hazánkat, szocializmust, új életet építő magyar népünk és társadalmunk mindennapjait.

Kívánok önöknek itteni és otthoni munkájukban egyaránt sok sikert. Kívánom, érezzék jól magukat országunkban.

Köszönöm figyelmüket.

Az első sorban jobbról: Garamvölgyi József művelődésügyi miniszterhelyettes, Marczali László, a Kiadói Főigazgatóság vezetője, Kondor Istvánné, a Művelődésügyi Minisztérium könyvtár-osztályának vezetője, E. Bjerregaard, a dán UNESCO bizottság főtítkára, dr. Maller Sándor, a Magyar UNESCO bizottság főtítkára, (Hámori Gyuláné felvétele)